

Славољуб Марковић

ОСТАЈУ СВЕДОЧАНСТВА

Делове ове приче поређао сам по абecedном реду. Ређање по азбучном или абecedном реду је једно од најлакших ређања. Карактеристично је за речнике и енциклопедије. За приче, новеле и романе само понекад. Можда је најприхватљивије хронолошко ређање.

Па зашто сам се одлучио баш за абecedно ређање.¹

Претварања? Сервирање – како најлакше наћи шексти у шекстиошци. (Језик као База података). Гурање ка читаоцу-испиривачу, намењање, улажење у њега.

Наравно, да су овде одабрани појмови и догађаји везани за професорицу; можете прикључити друге појмове; сопствено искуство такође можете придодати професоричином лику и назвати га *Материјал за причу, да бисте касније монџажу извршили сами.*

Агрегација: Директор стоји; љубазан, насмејани господин, говори о понашању. Професорица види да директор све младе људе третира као незреле; његов наступ, неповерење... исмејава је. Осети бол у стомаку. Како јој је директор надређен, ипак га саслуша трпећи бол. Облачење. Нема још униформи али професорица би требало да се уљудно одева. (Придев уљудно ништа не значи.) За понашање према ученицима директор проналази реч коректно. Како јој бол у стомаку не јењава млада професорица још дуго гледа лице директора. чак и не чује да јој он, на крају, захваљује на стрпљењу и разумевању. Тек види да ди-

¹ Насупрот техничкој конструкцији по абecedном реду (што и није нека конструкција) деструкција се може извршити и по граматичким временима – прошло, садашње, будуће – али то није колажно и већ је у систему граматике.

ректор прилази вратима. Професорица схвата да их директор отвара, да је разговор завршен, и да је потребно да се удаљи из канцеларије. Није рекла ниједну реч. У зборници, колеге је само погледају. Нико јој се не обрати.

Анализа: Ти живиш са мајком и оцем. На десетом спрату, на Новом Београду, у двособном стану. Сама си. Професорица си. Радиш у једној школи. Одлазиш на посао и враћаш се. Још си и очекивала да ће после студирања да се деси нешто важно; да нађеш посао, да се заљубиш. Увек си помишљала још ово, још ово. А онда си схватила да време пролази, да си нашла посао и да си остала сама. Од када си завршила студије прошло је више од три године. Ближиш се тридесетим, године које ти мајка наговештава као кобне. Плашиш се свог живота. Гледаш како пролазе дани и ништа не мењаш немајући жељу да од куће до посла кренеш неким другим путем и видиш како се млађи људи забављају, већ свуда видиш старије од себе, усахле, безнадежне који немају вољу да било шта учине и промене, већ се вуку од посла до куће, завлаче се у своје станове да би одживели још један дан, а онда нестали.

Анкетни листић: Професорице, већ знаш шта значи бити професорица у земљи Србији. Колико је важан професор за државу у којој живиш? Знаш ли колика су примања професора? Па ето, сама се одлучи и изабери ком ћеш сталезу припадати ако будеш професорица. Или види како се твоје занимање третира у развијеним државама. Мислиш да ће неко стати у твоју заштиту ако ревностно обављаш послове? Неће! Претпостављени ће те бранити само ако их слушаш. Па чак ни тада; они су удворице који жртвују друге када је потребно.

Антикултура: анти, contra, counter
Антикултура против контракултуре:
културна политика транзиције?

Професоричин први час: Љубазни директор позива колегиницу да је поведе на њен први час. Она збуњена, стоји у углу зборнице, не изговарајући ни реч. Узима дневник, и полази са директором. Док стоје у зборници директор јој прича како би млади људи требало што пре да се укључе у реформе школства које су управо почеле – па забога на младима свет остаје. Док корачају кроз ходник одјекује бат директорових корака; професорица носи спортску обућу, не одјекује ударање њене обуће о под. Директор и даље прича о перспективама реформе и новог школства. Неочекивано, у ходнику је тишина. И млада професорица тада још мисли да је тишина нормална, касније ће схватити да је бука уобичајена. Када улазе у учионицу број 10, директор отвара

врата, љубазно је моли да она прва уђе, за тренутак прекида своју причу, а када види да је учионица празна, и да нема ученика, забезекнут каже: „Мајку им јебем. Па они сви побегли.” И онда, ваљда збуњен што није успео да се контролише, оставља колегиницу саму, а он се окреће и одлази ходником. Колегиница каска за њим поново слушајући добро познат одјек.

Борба: Највише ћеш се борити за оно за шта си у праву. Наравно, само ирационалан човек води борбу за оно за што није у праву. Ти ниси ирационална. Видећеш колико ће те исцрпети борба да објасниш очигледно и које ће ти контрааргументе сервирати!

Будале: У напону снаге, са својих двадесети четири године, професорица није била спремна да трпи будале; сусретаће их на сваком кораку, да са осмехом прелази преко њихових ставова и мишљења; требало јој је још много искуства и времена да навикне на њих, када ће схватити да је најгоре ако и сами руководиоци или системи уважавају мишљење будала, и тада ће јој бити јасна параноична друштва, параноични владари, тако да јој Веберово легитимно насиље бива смешно.

Одрасти у параноичном друштву, шта то значи? поставља себи питање.

Али не тражи одговор јер када рашири историју попут мапе, обележену државама и њиховим карактеристикама, тешко да може набројати нормална друштва, или бар године у којима су државе биле нормалне.

Цинизам: Цинизам је основни вид комуникације у такозваном отменом свету; посебно је карактеристика надређених, богатих... Професорица није упознала надређеног а да није циничан. Није цинизам само својство Грчке у којој је настао; цинизам има оправдања у сваком добу, понекад је непролазна прошлост тежња да буде заборав; он је најбољи. Али циник је изузетност, отменост, лицемерност; долази са влашћу и функцијом коју изабраник обавља, па временом постане безочан и дрзак, гледајући баријеру између себе и будалетина, празноглавих, кич-људи, занемарујући чак и конвенције.

Да ли се осећа безначајном: Ако имаш времена у животу да постанеш безначајна, онда ћеш радити по своме, ако сматраш да немаш снагу за такву борбу, онда ћеш радити како ти кажу. Не очекуј ниоткуда помоћ. Када су ме поставили да дежурам на тесту, не само да нисам ђацима дозволио да препишују него сам и избацио колегу који је дошао да једном ђаку помогне у раду. Више ме нису постављали да дежурам али су измислили радно место за мене: дежурни испред капије. Садашњи директор школе је био партијски функционер. Он би од пет дана колико је био обавезан да ради, четири дана проводио ван школе, и ни-

када се није постављало питање одржавања његових часова, јер је смислио рецепт за марксисту... било ко може одржати његов час.

Дијагностика. Професорица се непрестано надала да ће јој одредити дијагностику. Чак је и директор рекао да је професорица болесна девојка и да јој је потребна терапија.

Другоразредан човек: болестан човек је другоразредан. Болест понижава. Обраћање лекару чини је објектом, тако да је свака анализа исцрпљује; више ниси субјекат већ објект истраживања и испитивања – лекарски предмет анализе. Подређеност је чини другоразредном. Бити обавезан да с будалама проводиш време такође те понижава. Паланачка култура је понижава.

Енергија: По мајчином мишљењу ћеркина обдареност једног тренутка мора да буде усмерена ка нормалним стварима – породици. Учење нема краја. И ето, дошао је тај тренутак. Школовању је крај. Ћерка је нашла посао. Сада је време да почне другачије да живи. Али мајка не зна шта са оном енергијом, временом, које је ћерка трошила на учење. шта сада? Зато је ћерка моли да се ипак помири с тим да мора много шта да сачека у животу, па и ћеркино припадање неком мушкарцу, јер је нормално да жена заволи неког мушкараца, као што је нормално – док се не деси тај однос између мушкараца и жене – да је нервозна, свадљива, узнемирена, љута. Мајка воли да је ухвати под руку, и да заједно шетају кејом, да би јој шаптала о очевом успеху, и кћи је то прихватала мада није волела да било шта каже, већ је само стрпљиво слушала мајку и понављала *јесте*, да би је на крају молила да се ипак мало утишају, да се крећу ћутке, удаљени, посматрајући Дунав који има подједнако своје чари лети, у јесен и зими, а посебно у пролеће. Онај скептик који чучи у професорици наговештава да би требало да слуша мајку. Сада не може ни да замисли да ће мајка умрети, да ће ридати за њом; не, сада не треба да размишља о смрти родитеља.

Функција је оно с чиме се професорица поистовећује. Уваженост. Професоричина мајка једино не схвата да је њена ћерка професорица. Она је за њу њено некадашње дете, детенце које се купа, шљиска воду ногама, игра се у песку кантицом коју непрестано пуни и просипа, пита се како је то дете тако брзо порасло и постало професор. А то звање било је много важније за професоричине рођаке и комшије.

Гадљивост: Постоје дани када се професорица гади саме себе. Уобичајено је то када има менструацију или када је знојава, онда каже да је прљава; чуди се да њено стање други људи не примећују. жели да из-

бегне друштво, разговоре, зезања. Окренута је себи. Кажу јој да не буде превише озбиљна јер ето, живот пролази, требало би понекад да буде опуштена. Али професорица зна зашто је таква. Само ћути. Једва чека да се завуче у свој стан, истушира – иако сматра да јој тада ни прање не помаже – мислећи о томе како мушкарци уопште могу да воле жене. Погледа се у огледалу. Види своје подочњаке, испуцале усне. У купатилу се шминка, наноси руж, умотава вату у неколико папира, али непрестано види свој болесни лик.

Хигијена: Секс је хигијена. Професорица је то схватила. Такву хигијену омогућава само велерад. Али потребно је да и партнер има слично мишљење, о граду, о животу у њему, иначе...

Интимност: Измислили су да морам да уништим интимност; увек када купујем, продавачица зна шта ми је потребно, без обзира да ли купујем цигарете или кондоме.

Емпатија, још једна од омиљених речи на којој се инсистира, не зато што смо је заборавили, већ по правилу, ако се мењају системи, морају да се мењају и речи које су искључиво биле карактеристике јавног мњења некадашњег система, а нове речи морала би, забога, да уведе нека од наука. Напокон, пошто се емпатија може мерити (ух, како тежимо за мером), онда сам се зажелио да је измеримо код професорице, њеног аутора, њених колега.

Ако некога доведете у положај презреног, без обзира да ли је он неистомишљеник, непријатељ, друга вера, други народ, онда сажалења нема. Ако неко попије отров знајући да ће умрети, чему жаљење.

Зашто онда емпатија према професорици која је ушла у систем (свесно или несвесно)? Зато ћу, ја који је описујем, према њој, према њеном лику, према њеној личности, бити немилосрдан.

Па нека се брани!

Равнодушан према својој јунакињи.

Суров према својој јунакињи.

Саосећајан са својом јунакињом.

Ако мери своју емпатију, питаће се када је равнодушна, а када окрутна, када саучествује, када се уживљава или пројектује?